

Un referèndum a Catalunya

La convocatòria per al proper 1 d'octubre d'un referèndum a Catalunya és un esdeveniment transcendent que posa de manifest la necessitat de debatre la relació política de la ciutadania de Catalunya amb l'Estat espanyol. Els que firmem aquest document, professors i investigadors universitaris que ens dediquem a l'estudi i ensenyament de llengües i cultures tant des de la catalanística com de l'hispanisme, pensem que és important no quedar al marge d'aquest debat i intentar contribuir-hi. Hem decidit expressar el nostre parer perquè estem convençuts que l'excepcionalitat i transcendència dels esdeveniments mereixen una reflexió pública i oberta al màxim d'opinions i arguments.

Després de la dictadura de Franco, el restabliment de la democràcia a Espanya comportà un nou esforç per trobar un encaix de Catalunya dins d'Espanya. Però les restriccions que el procés de transició va imposar al desenvolupament de les estructures democràtiques (com la continuïtat institucional d'importants components del règim franquista o la reformulació del sistema de les autonomies després de l'intent de cop d'estat del 23 de febrer de 1981), i les interpretacions cada cop més regressives de la Constitució de 1978, han frustrat l'esperança d'un reconeixement democràtic de les diferències culturals i nacionals dintre del sistema polític actual. De fet, aquests darrers anys s'ha produït una involució recentralitzadora.

Un referéndum en Catalunya

La convocatoria para el próximo 1 de octubre de un referéndum en Catalunya es un acontecimiento trascendental que pone de manifiesto la necesidad de debatir la relación política de la ciudadanía de Catalunya con el Estado español. Quienes firmamos este documento, profesores e investigadores universitarios dedicados al estudio y enseñanza de lenguas y culturas, tanto desde la catalanística como desde el hispanismo, creemos que es importante no quedar al margen e intentar contribuir a ese debate. Decidimos expresar nuestro parecer porque estamos convencidos de que la excepcionalidad y trascendencia de los acontecimientos merecen una reflexión pública y abierta al máximo de opiniones y argumentos.

Tras la dictadura de Franco, el restablecimiento de la democracia en España trajo consigo un nuevo esfuerzo para encontrar un encaje de Catalunya en España. Pero las restricciones que el proceso de transición impuso al desarrollo de las estructuras democráticas (desde la continuidad institucional de importantes componentes del régimen franquista hasta la reformulación del sistema de las autonomías después del intento de golpe del 23 de febrero de 1981), y las interpretaciones cada vez más regresivas de la Constitución de 1978, han frustrado la esperanza de un reconocimiento democrático de las diferencias culturales y nacionales en el sistema político actual. De hecho, en los últimos años se ha producido una involución recentralizadora.

La unitat d'una comunitat política no pot fonamentar-se exclusivament en la llei, com pretenen els que es neguen a donar legitimitat a les reivindicacions d'una part considerable de la societat catalana: cal comptar amb la voluntat lliurement expressada dels seus ciutadans. Des del 2010, després de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de Catalunya, els governs d'Espanya (tant socialistes com populars), amb el suport actiu d'altres grups parlamentaris, han optat per ignorar, quan no menysprear, de manera repetida els intents de trobar una solució satisfactòria. La tendència dominant (encara que no l'única) a la cultura política espanyola ha estat la d'imposar la unitat i menysprear les demandes de reconeixement de la pluralitat lingüística, cultural i nacional d'Espanya.

Estem convençuts que no pot haver-hi solució sense una consulta directa i vinculant a la ciutadania de Catalunya. D'aquesta consulta depèn no només el futur de Catalunya, sinó també d'Espanya. Diverses enquestes han demostrat que més d'un 70% de la població de Catalunya vol expressar la seva opinió en un referèndum. Això no obstant, tant l'actual govern espanyol com la majoria dels partits d'àmbit estatal (amb l'excepció del grup format per Unidos Podemos i les seves confluències) han afirmat reiteradament que una consulta d'aquestes característiques és impossible i il·legal, i que faran tot el que calgui per impedir-ne la celebració.

La unidad de una comunidad política no puede fundamentarse exclusivamente en la ley, como pretenden aquellos que se niegan a dar legitimidad a las reivindicaciones de una parte considerable de la sociedad catalana: necesita contar con la voluntad libremente expresada de los ciudadanos. Desde 2010, tras la sentencia del Tribunal Constitucional sobre el Estatut de Catalunya, los gobiernos de España (tanto socialistas como populares), con el apoyo activo de otros grupos parlamentarios, han optado por ignorar, cuando no despreciar, de manera repetida los intentos de encontrar una solución satisfactoria. La tendencia dominante (aunque no la única) en la cultura política española ha sido la de imponer la unidad y menospreciar las demandas de reconocimiento de la pluralidad lingüística, cultural y nacional de España.

Estamos convencidos de que no puede haber solución a esta cuestión sin una consulta directa y vinculante a la ciudadanía de Catalunya. De esa consulta depende no sólo el futuro de Catalunya, sino también el de España. Diversas encuestas han demostrado que más de un 70% de la población de Catalunya desea poder expresar su opinión en un referéndum. Sin embargo, tanto el actual gobierno español como la mayoría de los partidos de ámbito estatal (con la excepción del grupo formado por Unidos Podemos y sus confluencias) han afirmado reiteradamente que una consulta de esas características es imposible e ilegal, y que harán todo lo que haga falta para impedir su celebración.

I el que és encara més greu i preocupant: amb la seva obstinació en deslegitimar el sobiranisme i l'independentisme, estan avalant pràctiques abusives i profundament antidemocràtiques dels serveis judicials i policials, que —sota el lideratge d'un Fiscal General reprovat pel propi *Congreso de los Diputados*— han arribat fins al punt de prohibir la celebració d'actes d'informació i debat d'idees en diverses parts de l'Estat, violant així la llibertat d'expressió i de reunió de tots els ciutadans. La negació del dret a decidir està minant la legitimitat del sistema polític a Espanya.

En aquest moment, l'única proposta de consulta és el referèndum convocat pel Govern de Catalunya per a l'1 d'octubre. Entenem que és una proposta imperfecta, que s'enfronta amb nombrosos obstacles, però ara com ara és l'única que hi ha sobre la taula. Serien possibles i desitjables altres escenaris de resolució, però no hi ha hagut voluntat política per construir-los. Mentre l'Estat espanyol es negui a fer viable una consulta, pensem que la resposta més democràtica és defensar el dret dels catalans a expressar lliurement la seva voluntat sobre el futur polític de Catalunya i, per tant, fer una crida a la participació de la ciutadania al Referèndum de l'1 d'octubre.

Y lo que es aún más grave y preocupante: en su empeño en deslegitimar al soberanismo y al independentismo, están avalando prácticas abusivas y profundamente antidemocráticas de los servicios judiciales y policiales, que —bajo el liderazgo de un Fiscal General reprobado por el propio Congreso de los Diputados— han llegado hasta el punto de prohibir la celebración de actos de información y debate de ideas en diversas partes del Estado, violando así la libertad de expresión y de reunión de todos los ciudadanos. La negación del derecho a decidir está socavando la legitimidad del sistema político en España.

En este momento, la única propuesta de consulta es un referéndum convocado por el Govern de Catalunya para el 1 de octubre. Entendemos que es una propuesta imperfecta, que se enfrenta con numerosos obstáculos, pero hoy por hoy es la única que está sobre la mesa. Serían posibles y deseables otros escenarios de resolución, pero no ha habido voluntad política para construirlos. Mientras el Estado español se niegue a hacer viable una consulta, creemos que la respuesta más democrática es defender el derecho de los catalanes a expresar libremente su voluntad sobre el futuro político de Catalunya y, por tanto, llamar a la participación de la ciudadanía en el Referéndum del 1 de octubre.

Mario Santana, Associate Professor, Department of Romance Languages and Literatures, University of Chicago

Elisa Martí López, Associate Professor, Department of Spanish and Portuguese, Northwestern University

Enric Bou, Professore Ordinario di Lingue e Letteratura Catalana e Spagnola, Università Ca' Foscari, Venezia

L. Elena Delgado, Professor of Spanish, University of Illinois Urbana-Champaign

Edgar Illas, Associate Professor, Department of Spanish and Portuguese, Indiana University

Sebastian Faber, Professor & Chair of Hispanic Studies, Oberlin College

Anton Pujol, Associate Professor of Spanish, University of North Carolina Charlotte

Albert Lloret, Associate Professor of Spanish and Catalan, University of Massachusetts Amherst

Joan Ramon Resina, Professor de Literatura Comparada i d'Estudis Ibèrics, Stanford University

Maria Dasca, Professora col·laboradora, Universitat Oberta de Catalunya

H. Rosi Song, Professor of Spanish, Bryn Mawr College

William Viestenz, Associate Professor of Spanish and Global Studies, University of Minnesota

Patrizio Rigobon, Professore Aggregato di Lingue e Letteratura Catalana e Spagnola, Università Ca' Foscari, Venezia

Jordi Larios, Professor, School of Modern Languages, University of Saint Andrews, Scotland

Bradley Epps, Professor of Spanish, King's College, University of Cambridge

Montserrat Lunati, Honorary Senior Research Fellow, Cardiff University, Wales; Honorary Reader, University of Saint Andrews, Scotland

Cristina Moreiras-Menor, Professor of Spanish & Women's Studies; Chair, Department of Romance Languages and Literatures; University of Michigan

Jo Labanyi, Professor of Spanish and Chair, Department of Spanish and Portuguese, New York University

Sharon G. Feldman, Catedrática, University of Richmond

Dominic Kweon, Professor of Catalan Studies, Fitzwilliam College, University of Cambridge

Joseba Gabilondo, Associate Professor, Department of Romance and Classical Studies, Michigan State University

Roser Caminals-Heath, Professor Emerita of Spanish, Hood College

Olga Sendra Ferrer, Assistant Professor, Wesleyan University